
VULGARITY AND BEAUTY IN THE EXPRESSION OF FEMALE SEXUALITY IN LITERATURE AT DIFFERENT TIMES

Evgeniy Kadiyski

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department for Language and Specialized Training,

e_kad@abv.bg

Zlatka Taneva

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department for Language and Specialized Training,

Zlatkataneva58@gmail.com

Abstract: In most scientific papers, female sexuality is represented from the point of view of physiology. In "History of Sexuality", Michel Foucault introduces the term "superknowledge of sexuality," stating that this notion "is not developed at the level of the individual, but at the level of culture and society." According to Foucault, the knowledge of contemporary society of sexuality coexists with the inability to realize our own sexuality. Knowledge of sexuality is rather theoretical, philosophical, analytical, but not personal.

We will explore the nuances of female sexuality in the works of classics, as well as in some modern works. Even in the biblical scripture of the creation of the woman and of the original sin, Eve is present, tempting and challenging. She provokes Adam to pick up the forbidden fruit. She is chosen to commit the Fall. She gives in to the temptation. She persuades Adam to taste the fruit of the tree.

How does a woman express her sexuality, is she equal in dignity to a man, is only she subject to sin, is she submissive to the man, is not she stronger than him with her emotionality?

We will look for answers to these questions in Otto Weinginger's "Gender and Character", who tragically interrupted his life at the age of 23. His different views on the character of the woman, the absolute superiority of the man, her role as a pimp, are later developed or refuted in various literary and scientific works.

Female sexuality is expressed in a different way. A woman is fragile, timid, even innocent in the literary works of the Marquis de Sade, but her fate is fatal. Seduction through sincerity and repentance, through obedience and the power of emotions - all this leads to a fatalism so beautifully reproduced in the feminine images of the Marquis de Sade.

In the originally forbidden novel "Lady Chatterley's Lover", D. Lawrence presents a new world of love and freedom. Here, female sexuality is in conflict with the irresistible desire to break the constraints of society at that time. Society is vulgar to the open expression of female sexuality and despises the woman's desire to devote herself entirely. In the novel, sexuality is not ostentatious but interwoven with romanticism and dedication. Lawrence sharpened the contrast between the cynicism of modern thinking and the spontaneity of love. The year is 1928, the novel is like a bang.

In the fifties of the last century, appeared Vladimir Nabokov's *Lolita*. The novel scandalizes with its sophisticated perversity, but that is only at first glance. Nabokov is fascinated by the idea of love, love as madness, as self-forgetting, as obsession. Sexuality is devastating, the little "nymphet" is charming, dangerously seductive and insidious. Sometimes *Lolita* in her newly awakened sexuality is even vulgar.

At a later stage, P. Modiano envelops sexuality in mystery. The character of "Villa Triste" sinks into a mysterious veil, the memories come back, everything is like in a fog, like in a slow-motion. Yvonne is vulnerable and confused, delightful in her disdain for the others, only a few steps away from the audience, a slight smile, and the magic is here. No action is required from her, only a perfect gait, a casual head, a dreamy look, and all are captivated. Beauty and perfection. The woman conquers only with her presence. Sexuality consists in the challenging smile, in the dance of the golden-red hair. Discretion and mystery. Eroticism.

We finish with the novel by P. Buvalda "Bonita Avenue". Characters are bright, memorable, non-standard. We are entering the depths of sexuality, with its cynical manifestations, but described gently and intriguingly.

Keywords: sexuality, female sexuality, literature at different times

---

**ВУЛГАРНОСТ И КРАСОТА ПРИ ИЗЯВА НА ЖЕНСКАТА
СЕКСУАЛНОСТ В ЛИТЕРАТУРАТА ПРЕЗ РАЗЛИЧНИТЕ ЕПОХИ**

Евгений Кадийски

Медицински университет–Пловдив, Република България, Секция по български език, Департамент за езиково и специализирано обучение, e_kad@abv.bg

Златка Танева

Медицински университет–Пловдив, Република България, Секция по български език, Департамент за езиково и Специализирано обучение, zlatkataneva58@gmail.com

Резюме: В повечето научни статии женската сексуалност е представена от гледна точка на физиологията. В „История на сексуалността“ Мишел Фуко въвежда термина „свърхзнание за сексуалността“, като посочва, че това понятие „не е развито на равнището на индивида, а на равнището на културата и обществото.“ Според Фуко познанията на съвременното общество за сексуалността съжителстват с неспособността да осъзнаваме собствената си сексуалност. Знанието за сексуалността е по-скоро теоретично, философско, аналитично, не не и личностно.

Ние ще разгледаме нюансите на женската сексуалност в произведенията на класици, както и в някои съвременни творби. Още в библейското писание за сътворението на жената и за първородния грях присъства Ева, изкусителна и предизвикателна. Тя провокира Адам да откъснат забранения плод. Тя е избрана да извърши грехопадението. Тя се поддава на съблазънта. Тя убеждава Адам да вкуси плода от дървото.

Как жената дава израз на своята сексуалност, дали е равна по достойнство на мъжа, дали само тя е подвластна на греха, дали е подчинена на мъжа, дали не е по-силна от него с емоционалността си?

Отговори на тези въпроси ще потърсим в „Пол и характер“ на Ото Вайнингер, прекъснал трагично живота си на 23 години. Неговият различен поглед за характера на жената, за абсолютното превъзходство на мъжа, за ролята и на сводница, по-късно се доразвиват или опровергават в различни литературни и научни трудове.

Женската сексуалност се изразява по различен начин. Жената е крехка, плаха, дори невинна в литературните творби на Маркиз дьо Сад, но съдбата и е фатална. Съблазън чрез искреност и покаяние, чрез подчинение и чрез властта на емоциите-всичко това води до фатализъм, така прекрасно пресъздаден в женските образи на Маркиз дьо Сад.

В първоначално забранения роман „Любовникът на лейди Чатърли“ Д. Лорънс представя един нов свят на любов и свобода. Тук женската сексуалност влиза в конфликт с неустоимото желание да се разкъсат ограниченията на тогавашното общество. Обществото се отнася вулгарно към откритата женска сексуалност и презира желанието на жената да и се отдаде изцяло. В романа сексуалността не е показна, а преплетена с романтизъм и отдаденост. Лорънс изостря контраста между цинизма на модерното мислене и спонтанността на любовта. Годината е 1928, романът е като взрив.

През петдесетте години на миналия век излиза „Лолита“ на Владимир Набоков. Романът скандализира с изтънчената перверзност, но това е само на пръв поглед. Набоков е заплепен от идеята за любовта, любовта като лудост, като самозабрава, като обсебване. Сексуалността е пагубна, малката „нимфетка“ е очарователна, опасно съблазнителна и коварна. Понякога Лолита в своята току-що събудена сексуалност е дори вулгарна.

В един по-късен етап П. Модино обвинява сексуалността в загадъчност. Героинята от „Вила Тъга“ потъва в тайнствен воал, спомените се връщат, всичко е като в мъгла, като в забавен каданс. Ивон е уязвима и обърквана, прелестна в пренебрежението си към околните, само няколко стъпки пред онемялата публика, лека усмивка и магията е тук. От нея не се изисква никакво действие, само свършена походка, небрежно отметната глава, замечтан поглед и всички са заплени. Красота и съвършенство. Жената покорява само с присъствието си. Сексуалността е в предизвикателната усмивка, в танца на златисточервеникавата коса. Дискретност и загадъчност. Еротика.

Завършваме с романа на П. Бювалда „Бонита Авиеню“. Персонажите са ярки, запомнящи се, нестандартни. Навлизаме в дебрите на сексуалността, с нейните цинични проявления, но описани талантливо и интригуващо.

Ключови думи: сексуалност, вулгарност, литературата през различните епохи

1. УВОД

Проблемът за женската сексуалност става особено актуален във времето на социални промени около средата на 20 век, когато сексуалното преживяване рязко напуска късновикторианската парадигма. Древните инстинкти и утвърдените през вековете норми започват да се рушат. Клишетата в поведението на двата пола се разчупват. Общоприетото схващане, че природата на мъжа е хищническа, а жената е по-скоро емоционална, намира нов израз в отхвърляне на предразсъдъците, че за жената не е прието да бъде сексуално агресивна, а мъжът да изпада в колебание и съмнение при утвърждаване на сексуалното си его.

2. ЖЕНСКАТА СЕКСУАЛНОСТ В ЛИТЕРАТУРАТА ПРЕЗ РАЗЛИЧНИТЕ ЕПОХИ

В последните десетилетия на 19 век З.Фройд разработва терапевтична техника, известна като психоанализа. Фройд изследва психосексуалното развитие, едиповия комплекс, нарцисизма, идеалното „Аз“. Той счита, че непознаването на собствените желания се отразява пагубно на психиката на индивида, Субектът не разпознава не толкова собственото си „Аз“, колкото желанието си или сексуалността си. Опитът на Фройд с лечение на истерията спомага за изследване на женската психика, макар че той се противопоставя на движението за еманципация. Смята, че животът на жената е доминиран единствено от сексуалните и репродуктивните функции.

Свидетелство за отношението между половете намираме още в библейския разказ за сътворението на човека. Изкусителят, в лицето на Дявола, се обръща първо към Ева, защото съблазънта е по-близка донейната чувствителна природа. Тя е силна и способна да изкуши Адам и той се поддава на предизвикателството. Ева е в ролята на подстрекател, в този смисъл тя е по-смела емоционално и може да склони Адам към грехопадение, като вкуси плода от дървото в градината на Едем.

Християнството дава нова оценка на човека, създаден „по образ и подобие“, половете са равни пред Бога. Жената също е важна, тя е цялостна личност. Жените съпровождат Христос до Голготата, възкръсналият Исус се явява първо на жените, те изпълняват древния обичай с помазване на тялото, жените съпровождат апостолите в техните мисии.

Християнството издига в култ жената- майка и жената- съпруга. Тя е източник на любов, която благославя и дарява другия, без да накърнява неговата чест. Основната и роля е да осъществи продължението на рода. Това е идеалният замисъл на Твореца за нея.

През 1903 г. излиза „Пол и характер“ на Ото Вайнинггер- една от най-скандалните книги в психоанализата. Вайнинггер изследва „мъжествеността“ в образа на известни жени-творци, изразена в тяхното лице и фигура, и посочва, че те нямат нищо общо с „женската еманципация“. Само мъжкото начало в тях може да се еманципира. Като доказателство изтъква, че често жените-творци избират мъжки псевдоними. Ото Вайнинггер свързва женската сексуалност с „полови пикантности“. Обществото, според него, се отнася снизходително към жената, като не предявява високи изисквания. Славата спохожда единствено мъжествените жени, но талантът им не може да се сравни с достиженията на мъжете-гении

в областта на науката и изкуството. Женската сексуалност, според Вайнинггер, се изразява в показно кокетство пред мъжкия пол. Той говори за вътрешна потребност на жената от еманципация, но това е характерно само за жените с „мъжки черти“. За него „половото равенство“ е нелепа фраза. Жената е по-нисше създание от мъжа, Вайнинггер я вижда единствено в ролята на сводница. Философът осъжда упадък на съвременното и приписва това на женствеността на цялото общество. След самоубийството му „Пол и характер“ получава възторжени отзиви, но и убийствени критики.

Задълбочено изследване върху историята на сексуалността прави Мишел Фуко. Трите тома излизат в периода 1976-1984 г. От Класическата епоха „репресията е била основният начин за свързване на власт, знание и сексуалност.“ Фуко разглежда белезите и елементите на сексуалното поведение, като въвежда термина „свърхзнание за сексуалността“. От една страна, посочва Фуко, се наблюдава „неразпознаване на собствените желания при отделния индивид, а от друга- наличие на културно, социално, научно теоретично свърхзнание за сексуалността“. Той изтъква, че тези две явления не влизат в противоречие.

В западното общество имаме сексуална наука, тя се занимава със сексуалността, но не с удоволствието, Той я нарича „истина за секса, не за силата на удоволствието“.

Западното общество възприема две големи системи от правила- закона за брачния съюз и порядъка на желанията. Всяко противопоставяне на тези системи е заклеймено като противоестествено. Затова, когато през 1928г. е публикуван романът на Д. Лорънс „Любовникът на лейди Чатърли“, се стига до скандал и

книгата е забранена. Откровените описания на сексуални сцени и това, че жената се осмелява да наруши брачния канон и да потърси сексуална наслада с лице от по-нисш социален произход, води до тотално отхвърляне от аристократичното общество. Самият Лорънс се е изплашил, когато е написал романа. Това е последната дума на пуритаризма.

Фуко посочва, че аристокрацията се „самоутвърждава чрез кръвта, докато буржоазията-чрез наследствеността“. В аристократичното общество съществува непрекъснато подтикване към кръвосмешение, докато сексуалността при народните слоеве предполага изключване на кръвосмесителните практики. Фуко ги определя като част от механизмите на доминация и експлоатация.

В новелите „Любовни престъпления“ Маркиз дьо Сад описва примери на кръвосмешение, довели до фатален изход. Насладата от сексуалността е предизвикана от причиняване на болка и унижение. Терминът „садизъм“ произхожда от фамилията на Маркиз дьо Сад и е въведен в края на 19 век.

Докато при Д. Лорънс се срещаме с красотата в израз на женската сексуалност, в произведенията на Дьо Сад превез взема вулгарността. Той изследва сексуалността, която се променя с възрастта, вкусовете, пространствата. Чрез сексуалните посягателства мъжът придобива власт над жената. Печалните сюжети в многобройните му творби, трагизмът и тъгата на персонажите, оставят читателя потресен от страшните сцени, сянката на смъртта е осезаема, а героите намират спокойствие във вечната тъмнина. Женската сексуалност тук е показана чрез страстта, която в повечето случаи е пагубна. В суматохата от чувства и желания жената е подвластна и мъжът се радва на пълна победа. Маркиз дьо Сад описва сексуалността като коварна сила, която е с състояние да унищожи личността. Жената често е жертва и сякаш фатална ръка направлява поведението и и изходът е летален. Покварата и престъплението вървят ръка за ръка.

Тук женската сексуалност е представена чрез кокетство и притворство. Дори сромността не липсва, жената понякога е плаха, но това само разпалва още повече мъжките страсти. Мъжът често си служи с коварство, за да подчини жената. Нейната „скромност“ го омагьосва, тя привидно не желае сексуална близост. Жената, чрез своята дълго потискана сексуалност, става жертва. Съжалението към личността на другия е също неосъзнат израз на нейната сексуалност. Жената не е агресивна в своите желания, но в действителност смело върви към сексуално падение, като повтаря съдбовните грешки отново и отново.

В изследванията на З. Фройд потиснатата женска сексуалност води до хистерия и други сериозни разстройства на психиката, при героините на Маркиз дьо Сад дълбоките и неосъзнати сексуални желания водят до престъпления.

В „Любовникът на лейди Чатърли“ любовта е нежна и красива. Д. Лорънс поставя въпроса за женската сексуалност открито и честно, в същото време изостря проблема между цинизма на обществото и модерното мислене. Лорънс често се отчайвал, когато гледал колко отегчителен е животът на повечето хора и от това, че не се опитват нищо да променят. Неговата героиня е смела, в сексуалния и избор има много красота и откровеност. За читателя остава незабравима сцената на сексуалния акт с впитането на теменужки- великолепно пресъздадено романтично изживяване. При първите срещи на бъдещите любовници, Констанс е смутена и неловка, а той любопитен и хладно удивлен. Тя е потресена от „съвършената, чиста, самотна голота- едно тяло“. Негодуванието срещу порядките на обществото и в частност поведението на съпруга и, неговата господарска надменност, я тласкат към един нов свят на любов, отдаване и страст. Спокойното безразличие на светска жена се пречупва, тя е като омагьосана от непознатото чувство, от новата страст. Усеща „тихата песен на страстта като ехо от тежки, големи камбани“. Нейната осъзната сексуалност скандализира обществото и романът предизвиква взрив от негодувание.

През 1955 г. в Париж е публикувана „Лолита“ на Владимир Набоков. Романът придобива световна известност. Терминът „нимфетка“ навлиза в масовата култура като пример за преждевременно сексуално развито момиче. Тя е само на 12 години. Героят на Набоков изповядва и най-тъмните нюанси на сексуалното си влечение. Любовта като лудост, любовта като магия. Дали това е перверзия или невъзможност да спре силата на опиата, наречен желание, е въпрос, на който няма еднозначен отговор.

Хумберт е влюбен, обсебен, зашеметен от невинността, от детската непорочност и от първите признаци на събуждащата се сексуалност у Лолита. Тя не е съвсем безучастна. Хумберт е разкъсан от желанието да се докосва до нея, за него това са „месеци на красота и нежност, защо да се прахосва времето без малката нимфетка“. Лолита играе, позира, предизвиква. Когато дотичва до него „с най-тъмничката си рокля на червени ябълчици, с късите чорапки, прелестна и сияеща“, невинността и изчезва в прегръдките на Хумберт. „Кротичка, с лукави радостни очи, полуразтворила нежни устни в омайна усмивка“ Лолита, може би водена от любопитство или от още несъбудено сексуално влечение, самата тя също е отговорна за своя

избор, макар и само дванадесетгодишна. С детския си смях, с луничките и закачките си тя го дразни, скандализира и в същото време съблазнява. Дали това е само невинна игра, лудория на хлапачка?

„Тя се промуши в очакващата я прегръдка, грейнала, омекнала, галеща ме с погледа на нежните си, тайнствени, порочни, безразлични, здрачени очи, най-банална малка уличница.“

Набоков, запленил от темата за любовта като опасен наркотик, превръща тази скандална история във върховно интелектуално постижение. Романът веднага е забранен във Великобритания, но в САЩ става бестселър.

Няма как да подминем френския белетрист Патрик Модиано, носител на Нобелова награда за цялостно творчество. Критиците подчертават, че романите му допринасят за обновяване на френската художествена проза. „Той успява да облагороди романа и то отвътре, чрез преливане на синя кръв“. Определят го като интелектуален ексцентрик. Първото му произведение излиза през 1968г. П. Модиано е проникновен и деликатен, чувствителен до болезненост. Романите му са спомени за едно отминало време,

блестящият му стил създава герои, които сякаш живеят в призрачна мъгла, действат в забавен каданс.

Всичко е илюзия, избледнял спомен от неповторимо преживяване. Модиано избира за мото на творчеството си афоризма „Какво друго е животът, ако не упорството да завършиш един спомен“. Със своя изразен лаконизъм и камерност на сюжетите, П. Модиано създава персонажи, с които читателят се чувства особено близък. Всичко е взрив от носталгия, спомени, тъга...Бъдещето е мираж, настоящето-

нереално. Кой се крие зад външността, чие име е псевдоним, чие име е истинско, професията, с която героите се представят реална ли е или само маска като прикритие на нещо незаконно. Все въпроси без отговор. Ивон от „Вила Тъга“ спомен ли е или реалност. Тя е ефимерна, магична с бялата си рокля и с германския дог на черни и бели петна, с червеникаворусата коса. Красотата и въздейства, зашеметява.

Маниерите и са фини, аристократични, но дали съществува наистина? Читателят сякаш губи съзнание, докато я съзерцава чрез погледа на писателя. Търсим женската сексуалност в нюансите на красотата, на съвършенството, на великолепието. Ивон не трябва да прави нищо, за да покорява. Само „предизвикателна усмивка върху гладко, непроницаемо лице“. Но зрителите изтръпват от въздействието.

Вълшебна илюзия! В нейната съдба се преплитат изгубени надежди, минало и покаяние. Тя събужда чувство на тъга и меланхолия, но не и на притежание. Ивон е загадка, всичко в романа е или тайна или лъжа. Героите предусещат смъртната опасност и живеят в забвение, сякаш войната в Алжир не съществува.

П. Модиано във всичките си романи остава верен на естетиката. Той вижда смисъл в красивата борба на човека да си възвърне живота, да пренареди хаоса, да се очисти от миналото.

И накрая един бърз поглед върху нашата епоха- „Бонита Авеню“ на холандския писател Петер Бювалда. Книга, преведена на 10 езика, спечелила няколко международни литературни награди. Дебютен роман. Сякаш сме във филм на Хичкок, жестокост, оголване на човешките страсти, убийство. Бювалда разказва историята на уважаван ректор, съпруг и баща на две доведени дъщери, със син, отчужден и затънал в проблеми със закона. В неговия привидно подреден живот се прокрадва съмнение, че доведената му дъщеря се снима в порносайтове. Той е потресен от истината, отвратен от собствената си перверзност.

Джони, възпитано, интелигентно и много красиво момиче има свой порносайт. Баща и, удовлетворявайки виртуално сексуалните си потребности, се сблъсква с фетишизъм, извратени сцени, с лъжата и лицемерието. Женската сексуалност тук е показна, вулгарна, извратена.

Професорът преживява бързо сексуално удоволствие в ъгъла на тясна уличка. Партнера му негова студентка. Това съвсем обърква живота му. Малката палавница използва сексуалността си, за да се домогне до пари и власт. Не търси нито любов, нито привличане. Тя е обсебваща, меркантилна, алчна.

„Бонита Авеню“ е силен, жесток роман. По необичаен начин Бювалда прави разтърсващ разрез на нашата епоха.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение можем да кажем, че темата е многообхватна, би могло да се включат още примери от световната литература. Подходяща е за дисертационен труд.

ЛИТЕРАТУРА

- Бергнър, Д. (2015). *Какво искат жените*. София: Колибри.
Бювалда, Бонита П. (2015). *Авеню*. София: Колибри.
Вайнинггер, О. (1991). *Пол и характер*. София: Ренесанс.
Голман, Д. (2016) *Фокусът*. София: Изток- Запад.
Дьо Сад, М. (1991). *Любовни престъпления*. София: Глория-Т.

Клавел, Д. (2019). *Цар Плъх*. Пловдив: Сиела

Лорънс, Д. *Любовникът на лейди Чатърли*. София: в. Труд, Златна колекция XX век

Модиано, П. (1980). *Вила Тъга*. София: Народна култура.

Набоков, Вл. *Лолита*. София: в.Труд, Златна колекция XX век.

Сваб, Д. (2018) *Ние сме нашият мозък*, София: Колибри

Фройд,З. (1990). *Въведение във психоанализата*. София: Наука и изкуство.

Фуко, М. (1993). *История на сексуалността*. Плевен: ЕА Плевен.

Хилдебранд, Е (2019). *Перфектната двойка*. Пловдив: изд. Сиела